

عنوان گزارش :
اصلاح موادی از قانون بیمه بیکاری

دفتر مطالعات اجتماعی (گروه امور استخدامی، روابط کار و رفاه)

تدوین کننده : مظفر کریمی

ناظر علمی : ایروان مسعود اصل

تاریخ انتشار : مردادماه ۱۳۸۸

شماره گزارش: ۹۷۷۴ - ۲۱۰

چکیده

بیمه بیکاری یکی از ضرورت‌های نظام اقتصادی است که با برقراری تور ایمنی مناسب و تأمین حداقل معیشت برای بیکاران، شرایط لازم برای جابجایی نیروی کار و انعطاف در بازار کار را فراهم می‌سازد. تجربه‌های جهانی بیانگر این است که در اقتصادهای کم ثبات و دارای نرخ بیکاری بالا و بلند مدت، طرح‌های بیمه بیکاری به تنهایی نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای بیکاران باشد و باید از طرح‌های حمایتی و تکمیلی نیز استفاده کرد.

بررسی عملکرد صندوق بیمه بیکاری در ایران نشان می‌دهد که این صندوق طی دو دهه گذشته، به دلیل محدود بودن دامنه شمول آن، حداکثر بین ۳ تا ۵ درصد از بیکاران فعال در بازار کار را پوشش داده است و سایر بیکاران یادشده فاقد هرگونه پوشش حمایتی بوده‌اند. از سوی دیگر اشکالاتی جدی در قانون بیمه بیکاری وجود دارد که منجر به محدودیت دامنه پوشش، ناپایداری منابع مالی، فشار یکجانبه به کارفرمایان در تأمین منابع، تمایل به ماندن در وضعیت بیکاری (تضعیف انگیزه کار) و بروز برخی سوء استفاده‌ها از مزایای نظام بیمه بیکاری شده است.

بی‌تردید، پیش شرط هرگونه اصلاحی در قوانین کار و تأمین اجتماعی و نیز سایر اصلاحات اقتصادی، برقراری یک نظام حمایتی و بیمه‌ای مطمئن و فراگیر برای بیکاران است که شامل اصلاح قانون بیمه بیکاری و همچنین وضع قوانینی جدید به منظور حمایت از بیکاران خارج از پوشش بیمه بیکاری خواهد بود.

مقدمه

بیمه بیکاری یکی از مهمترین حمایت‌های نظام تأمین اجتماعی است که کارکرد اصلی آن کمک به ایجاد تعادل در بازار کار و جبران آسیب‌های ناشی از بیکاری، رکود، جابجایی نیروی کار و اصلاحات ساختاری در اقتصاد است. وجود یک صندوق بیمه بیکاری قوی و مطمئن، باعث می‌شود که ضمن تسهیل در بازسازی بنگاه‌های اقتصادی در مواقع ضروری، کارگران در دوره‌ای موقت مورد حمایت قرار گیرند و بتوانند در فرصت به دست آمده با تقویت مهارت‌های فنی و حرفه‌ای خود شغلی مناسب پیدا کنند. به این ترتیب، هم از گسترش فقر و آسیب‌های اجتماعی جلوگیری می‌شود و هم نظام اقتصادی می‌تواند فارغ از فشارهای اجتماعی، به کارکردهای حرفه‌ای خود بپردازد.

با وجود این، بیمه بیکاری در کشور ما همواره با مسائل و مشکلاتی جدی روبرو بوده است. کاستی- های قوانین و مقررات و تنگناهای اجرایی در نظام تأمین اجتماعی، در کنار نرخ بالای بیکاری، دگرگونی- های اقتصادی و نابسامانی بازار کار، موجب شده که بیکاران و بیکارشدگان نتوانند از چتر حمایتی مطمئنی که واجد حداقل های لازم باشد، برخوردار شوند.

امروزه روشن شده است که نظام کنونی بیمه بیکاری در کشور ما پاسخگوی نیازهای بازار کار نیست، به طوری که نه زمینه مناسب برای انعطاف در بازار کار را فراهم می سازد و نه می تواند حداقل نیازهای ضروری بیکاران را در دوره گذار تأمین کند و بنابراین به اصلاحاتی جدی نیازمند است. در این گزارش براساس نتایج مطالعه‌ای که در دفتر مطالعات اجتماعی انجام شده^۱، طرح پیشنهادی اصلاح قانون بیمه بیکاری ارائه می شود. با اذعان به ضرورت برقراری نظام جامع حمایت از بیکاران، پیش نویس طرح مربوط در گزارشی جداگانه ارائه خواهد شد.

مبانی قانونی

از قانون برنامه چهارم توسعه

بند «د» ماده ۴۱: بازنگری قانون و مقررات مربوط به نیروی کار با سازوکار سه جانبه گرایی (دولت - کارگر - کارفرما) به گونه‌ای که :

- ۱- تکالیف معطوف به تأمین اجتماعی و شغلی از متن قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹ منتزع و به قانون جامع تأمین اجتماعی و بیمه بیکاری منتقل گردد.
- ۲- ...

بند «و» ماده ۹۶: اتخاذ تدابیر مورد نیاز برای کاهش طول دوره استفاده از مقرری بیکاری در جهت تنظیم بازار کار، افزایش سابقه مورد نیاز برای احراز مقرری بیمه بیکاری در سال اول برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.

از قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی

«ماده ۱- در اجرای اصل بیست و نهم (۲۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و همچنین بندهای (۲) و (۴) اصل بیست و یکم (۲۱) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و در جهت ایجاد انسجام کلان سیاستهای رفاهی که به منظور توسعه عدالت اجتماعی و حمایت از همه افراد کشور در برابر رویدادهای اجتماعی، اقتصادی، طبیعی و پیامدهای آن، نظام تأمین اجتماعی با رعایت شرایط و مفاد این قانون و از جمله برای امور ذیل برقرار می‌گردد:

^۱. تأمین اجتماعی برای بیکاران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات اجتماعی، دی‌ماه ۱۳۸۷.

الف - بازنشستگی، ازکارافتادگی و فوت.

ب - بیکاری.

...

تبصره ۱- برخورداری از تأمین اجتماعی به نحوی که در این قانون می‌آید حق همه افراد کشور و تأمین آن، تکلیف دولت محسوب می‌شود.»

«ماده ۲- نظام جامع تأمین اجتماعی شامل سه حوزه می‌باشد:

الف) حوزه بیمه‌ای: شامل بخش بیمه‌های اجتماعی از جمله بازنشستگی، بیکاری، حوادث و سوانح، ازکارافتادگی و بازماندگان و بخش بیمه‌های درمان (بهداشت و درمان) می‌باشد. ...»

«ماده ۴ - اهداف و وظایف حوزه حمایتی و توانبخشی به شرح زیر می‌باشد :

د - حمایت از افراد جامعه در برابر رویدادهای اقتصادی، اجتماعی و پیامدهای سوء آنها خصوصاً در زمینه بیمه بیکاری، بی‌سرپرستی، در راه ماندگی و پیری. ...
و - پرداخت مقرری به افراد جویای کار به شکل وام و برای مدت محدود.»

رویکردهای پیشنهادی در اصلاح قانون بیمه بیکاری

با توجه به نتایج مطالعه انجام شده، رویکردهای پیشنهادی در اصلاح قانون بیمه بیکاری به این شرح است :

- گسترش دامنه شمول بیمه بیکاری به همه شاغلان مشمول قانون تأمین اجتماعی و قانون کار ؛
- تقویت رویکرد بیمه‌ای در قانون بیمه بیکاری ؛
- شفاف‌سازی موارد حمایتی برای بهره‌گیری از کمک دولت ؛
- کاهش زمینه‌های بی‌عدالتی و سوءاستفاده از مزایای بیمه بیکاری ؛
- کاهش تمایل به ماندگاری در وضعیت مقرری بگیری و افزایش انگیزه اشتغال مجدد در آنان ؛
- تنظیم سهم مشارکت دولت، کارفرما و بیمه شده در تأمین هزینه‌های مالی بیمه بیکاری ؛
- اصلاح ساختار صندوق بیمه بیکاری به منظور یکپارچگی و تمرکز در سیاستگذاری ؛
- برقراری طرح جداگانه کمک به بیکاران (به صورت حمایتی) برای حمایت از بیکاران غیرمشمول بیمه بیکاری و نیز مقرری بگیری که پس از اتمام دوره استحقاق مقرری شاغل نمی‌شوند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که دولت در راستای تکالیف قانونی خود تدوین لایحه اصلاح قانون بیمه بیکاری را طی دو سال اخیر در دستور کار قرار داده و طی جلسات مشترک بین وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی تدوین این لایحه در مراحل نهایی خود قرار دارد.

از آنجا که بخشی از این اصلاحات مستلزم افزایش هزینه‌های دولت است، مناسب‌تر آن است که اصلاح مواد قانونی از طریق لایحه پیشنهادی دولت انجام گیرد. با وجود این، به دلیل تکلیف قانونی تصریح شده در بند «و» ماده ۹۶ قانون برنامه چهارم توسعه و محدودیت فرصت برای انجام این تکلیف قانونی، طرح اصلاح موادی از قانون بیمه بیکاری با رویکردهای یادشده به شرح پیوست پیشنهاد می‌گردد.

طرح اصلاح موادی از قانون بیمه بیکاری مصوب ۱۳۶۹/۶/۲۶

ماده ۱: ماده ۱ و تبصره ۱ آن به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۱- کلیه مشمولین قانون تأمین اجتماعی که تابع قوانین کار هستند (اعم از دایم و غیردایم) مشمول این قانون می‌باشند.

تبصره ۱- چگونگی برخورداری بیمه شدگان شاغل در مشاغل فصلی، قراردادهای موقت و مانند آن از مزایای این قانون، به موجب آیین نامه اجرایی موضوع ماده ۱۴ این قانون خواهد بود.^۲

ماده ۲: ماده ۵ به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۵- حق بیمه بیکاری به میزان ۳/۵ درصد مزد و حقوق بیمه شده است که ۱ درصد سهم بیمه شده، ۲ درصد سهم کارفرما و ۰/۵ درصد سهم دولت خواهد بود.^۳

ماده ۳: بند الف ماده ۶ به شرح زیر اصلاح می‌شود:

الف - بیمه‌شده قبل از بیکار شدن حداقل ۹ ماه سابقه پرداخت حق بیمه را داشته باشد. مشمولین تبصره ۲ ماده ۲ این قانون، در صورت داشتن حداقل یک ماه سابقه پرداخت حق بیمه، می‌توانند از مزایای این قانون مطابق ردیف اول جدول ماده ۷، برخوردار شوند.

ماده ۴: بند الف ماده ۷ و تبصره ذیل آن به شرح زیر اصلاح می‌شود:

^۲ - باتوجه به عدم تصریح وضعیت بیمه شدگان شاغل در مشاغل غیردائم و فصلی و مانند آن در قانون بیمه بیکاری، وضعیت بیمه بیکاری این افراد به مدت چند سال بلا تکلیف بوده و سرانجام با تصویب نامه هیئت وزیران، توافق نامه بین وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی و نیز رأی دیوان عدالت اداری موضوع تا حدودی رفع ابهام شده ولی لازم است این موضوع در قانون تصریح و رفع ابهام شود.

^۳ - برآوردها نشان می‌دهد که کسری منابع صندوق بیمه بیکاری از ابتدای فعالیت آن تاکنون حدود ۱۰ درصد منابع آن بوده که با افزودن نیم درصد به حق بیمه و تسهیم آن به شرح پیشنهادی، اولاً تعادل منابع و مصارف صندوق در بلند مدت برقرار می‌شود، ثانیاً فشار حق بیمه بر کارفرما کاهش می‌یابد و ثالثاً سهم دولت در تأمین کسری صندوق که در حال حاضر نامعین است، متعین می‌گردد.

الف - جمع مدت پرداخت مقرری از زمان برخورداری از مزایای بیمه بیکاری اعم از دوره اجرای آزمایشی و یا دائمی آن برای مجردین حداکثر ۳۰ ماه و برای متأهلین یا متکفلین حداکثر ۳۶ ماه براساس سابقه پرداخت حق بیمه و به شرح جدول ذیل می‌باشد^۴:

حداکثر مدت استفاده از مقرری جمعاً با احتساب دوره‌های قبلی		سابقه پرداخت حق بیمه
برای متأهلین و متکفلین	برای مجردین	
۱۲ ماه	۶ ماه	از ۹ ماه لغایت ۲۴ ماه
۱۵ ماه	۹ ماه	از ۲۵ ماه لغایت ۶۰ ماه
۱۸ ماه	۱۲ ماه	از ۶۱ ماه لغایت ۹۰ ماه
۲۱ ماه	۱۵ ماه	از ۹۱ ماه لغایت ۱۲۰ ماه
۲۴ ماه	۱۸ ماه	از ۱۲۱ ماه لغایت ۱۵۰ ماه
۲۷ ماه	۲۱ ماه	از ۱۵۱ ماه لغایت ۱۸۰ ماه
۳۰ ماه	۲۴ ماه	از ۱۸۱ ماه لغایت ۲۱۰ ماه
۳۳ ماه	۲۷ ماه	از ۲۱۱ ماه لغایت ۲۴۰ ماه
۳۶ ماه	۳۰ ماه	از ۲۴۱ ماه به بالا

تبصره - افراد مسن مشمول این قانون که دارای ۵۵ سال سن و بیشتر می‌باشند، به شرط آنکه در شروع دوره بیکاری حداقل ۲۰ سابقه پرداخت حق بیمه داشته باشند^۵، مادامیکه مشغول به کار نشده‌اند می‌توانند تا رسیدن به سن بازنشستگی تحت پوشش بیمه بیکاری باقی بمانند.

ماده ۵: تبصره ۲ ذیل بند ج ماده ۷ به شرح زیر اصلاح می‌شود:

تبصره ۲- افراد تحت تکفل موضوع این ماده عبارتند از:

۱- همسر (زن یا شوهر)، فرزندان، پدر و مادر مطابق شرایط افراد تحت تکفل بیمه شده در قانون تأمین اجتماعی و اصلاحات بعدی آن^۶؛

^۴ - این جدول به نحوی اصلاح شده است که: ۱، با کاهش فاصله کف و سقف سوابق در هر ردیف، عدالت در درون طبقات بیشتر رعایت شود. ۲، فاصله بین طبقات (ردیف‌ها) از نظم و توالی منطقی‌تری برخوردار شود. ۳، سقف دوره پرداخت مقرری تا حدی منطقی کاهش یابد.

^۵ - ادامه دوره مقرری‌گیری افراد دارای ۵۵ سال سن و بیشتر تا سن بازنشستگی، در حال حاضر موجب سوء استفاده‌های زیادی می‌شود در حالی که برخی از افراد یادشده شرایط بازنشستگی را به لحاظ سابقه احراز نمی‌کنند. با این اصلاح، مزایای یادشده مختص کسانی خواهد بود که واقعاً شرایط بازنشستگی را از نظر سن و سابقه احراز می‌کنند.

^۶ - باتوجه به اینکه در اصلاحات مکرر قانون و مقررات تأمین اجتماعی، تفاوت‌هایی بین شرایط تکفل در قانون تأمین اجتماعی و قانون بیمه بیکاری ایجاد شده، این اصلاحیه موجب می‌شود که این تفاوت‌ها به طور خودکار در حال حاضر و برای آینده از بین برود.

۲- خواهر و برادر تحت تکفل در صورت داشتن شرایط مربوط به فرزندان دختر و پسر، مذکور در بند

۱ این تبصره.

ماده ۶: تبصره های ۱، ۲ و ۳ ماده ۸ حذف و دو تبصره به شرح زیر به آن افزوده می شود:

تبصره ۱ - هر کس به استناد گواهی های خلاف واقع یا کتمان واقعیت، موجبات استفاده خود یا دیگران را از مزایای مقرر در این قانون فراهم سازد، علاوه بر استرداد وجوه و مزایای استفاده شده، به پرداخت جزای نقدی معادل دو برابر خسارات وارده به صندوق بیمه بیکاری محکوم خواهد شد.^۷

تبصره ۲- مشمولین بند «ه» این ماده، مکلف به بازپرداخت معادل مقرری بیمه بیکاری دریافتی، به صندوق مذکور می باشند.

ماده ۷: ماده ۱۱ قانون بیمه بیکاری به شرح زیر اصلاح می شود:

به منظور اجرای این قانون، صندوق بیمه بیکاری به صورت یک مؤسسه عمومی غیردولتی^۸، وابسته به سازمان تأمین اجتماعی ایجاد می شود. تصویب اساسنامه این صندوق و نحوه اداره آن، با حفظ مسئولیت مشترک وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی در اجرای این قانون، مطابق مواد ۱۲ و ۱۷ قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی خواهد بود.

ماده ۸: در ماده ۱۲ به جای وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مدیرعامل سازمان تأمین اجتماعی جایگزین می شود.

^۷ - در حال حاضر کسی که از مزایای قانون سوء استفاده کند موظف است صرفاً عین مقرری پرداخت شده را به صندوق بازگرداند. بنابراین چون تخلف از این قانون مجازاتی در پی ندارد، انگیزه تخلف و سوءاستفاده وجود دارد. این اصلاحات به منظور کاهش سوءاستفاده و تخلف لازم به نظر می رسد.

^۸ - در حال حاضر صندوق بیمه بیکاری وابسته به سازمان تأمین اجتماعی بوده و فاقد تشکیلات و ساختار سازمانی است. ضرورت هماهنگی بیشتر بین دو دستگاه مجری این قانون و سایر نهادهای ذیربط و نیز گسترش دامنه وظایف و مسئولیت های صندوق ایجاب می کند که این صندوق از ساختار و تشکیلات معینی برخوردار شود. باوجود این، به منظور تضمین وصول حق بیمه و کاهش هزینه های اجرایی آن، وابسته بودن این صندوق به سازمان تأمین اجتماعی مورد تأکید است.

جدول تطبیقی مواد قانون بیمه بیکاری در وضع موجود و وضع پیشنهادی

دلائل اصلاح	مواد پیشنهادی یا اصلاحی	مواد قانون بیمه بیکاری در وضعیت موجود
باتوجه به عدم تصریح وضعیت بیمه شدگان شاغل در مشاغل غیردائم و فصلی و مانند آن در قانون بیمه بیکاری، وضعیت بیمه بیکاری این افراد به مدت چند سال بلا تکلیف بوده و سرانجام با تصویب نامه هیئت وزیران، توافق نامه بین وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی و نیز رأی دیوان عدالت اداری موضوع تا حدودی رفع ابهام شده ولی لازم است این موضوع در قانون تصریح و رفع ابهام شود.	<p>ماده ۱- کلیه مشمولین قانون تأمین اجتماعی که تابع قوانین کار هستند (اعم از دائم و غیردائم) مشمول این قانون می باشند.</p> <p>تبصره ۱- چگونگی برخورداری بیمه شدگان شاغل در مشاغل فصلی، قراردادهای موقت و مانند آن از مزایای این قانون، به موجب آیین نامه اجرایی موضوع ماده ۱۴ این قانون خواهد بود.</p> <p>تبصره ۲- گروه های زیر از شمول این قانون مستثنی می باشند:</p> <p>۱- بازنشستگان و ازکارافتادگان کلی</p> <p>۲- صاحبان حرف و مشاغل آزاد و بیمه شدگان اختیاری</p> <p>۳- اتباع خارجی</p>	<p>ماده ۱- کلیه مشمولین قانون تأمین اجتماعی که تابع قوانین کار و کار کشاورزی هستند مشمول این قانون می باشند.</p> <p>تبصره - گروه های زیر از شمول این قانون مستثنی می باشند:</p> <p>۱- بازنشستگان و ازکارافتادگان کلی</p> <p>۲- صاحبان حرف و مشاغل آزاد و بیمه شدگان اختیاری</p> <p>۳- اتباع خارجی</p>
	بدون تغییر	<p>ماده ۲- بیکار از نظر این قانون بیمه شده ای است که بدون میل و اراده بیکار شده و آماده کار باشد.</p> <p>تبصره ۱- بیمه شدگانی که به علت تغییرات ساختار اقتصادی واحد مربوطه به تشخیص وزارتخانه ذیربط و تأیید شورای عالی کار بیکار موقت شناخته شوند نیز مشمول مقررات این قانون خواهند بود.</p> <p>تبصره ۲- بیمه شدگانی که به علت بروز حوادث قهریه و غیرمترقبه از قبیل سیل، زلزله، جنگ، آتش سوزی و ... بیکار می شوند با معرفی واحد کار و امور اجتماعی محل از مقرری بیمه بیکاری استفاده خواهند کرد.</p>
	بدون تغییر	<p>ماده ۳- بیمه بیکاری به عنوان یکی از حمایت های تأمین اجتماعی است و سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با دریافت حق بیمه مقرر، به بیمه شدگانی که طبق مقررات این قانون بیکار می شوند مقرری ایام بیکاری پرداخت نماید.</p>
	بدون تغییر	<p>ماده ۴- بیمه شده با معرفی کتبی واحد کار و امور اجتماعی محل از مزایای این قانون منتفع خواهد شد.</p> <p>تبصره - بیکاران مشمول این قانون کلیه حقوق و مزایا و خسارات مربوطه (موضوع</p>

<p>قانون کار) را دریافت خواهند نمود.</p> <p>ماده ۵- حق بیمه بیکاری به میزان ۳٪ مزد بیمه شده که کلاً توسط کارفرما تأمین و پرداخت خواهد شد.</p> <p>تبصره - مزد بیمه شده و نحوه تشخیص و تعیین حق بیمه بیکاری، چگونگی وصول آن، تکلیف بیمه شده و کارفرما و همچنین نحوه رسیدگی به اعتراض، تخلفات و سایر مقررات مربوطه در این مورد براساس ضوابطی است که برای حق بیمه سایر حمایت‌های تأمین اجتماعی در قانون و مقررات تأمین اجتماعی پیش‌بینی شده است.</p>	<p>ماده ۵- حق بیمه بیکاری به میزان ۳/۵ درصد مزد و حقوق بیمه شده است که ۱ درصد سهم بیمه شده، ۲ درصد سهم کارفرما و ۰/۵ درصد سهم دولت خواهد بود.</p> <p>تبصره - مزد بیمه شده و نحوه تشخیص و تعیین حق بیمه بیکاری، چگونگی وصول آن، تکلیف بیمه شده و کارفرما و دولت و همچنین نحوه رسیدگی به اعتراض، تخلفات و سایر مقررات مربوطه در این مورد براساس ضوابطی است که برای حق بیمه سایر حمایت‌های تأمین اجتماعی در قانون و مقررات تأمین اجتماعی پیش‌بینی شده است.</p>	<p>برآوردها نشان می‌دهد که کسری منابع صندوق بیمه بیکاری از ابتدای فعالیت آن تاکنون حدود ۱۰ درصد منابع آن بوده که با افزودن نیم درصد به حق بیمه و تسهیم آن به شرح پیشنهادی، اولاً تعادل منابع و مصارف صندوق در بلند مدت برقرار می‌شود، ثانیاً فشار حق بیمه بر کارفرما کاهش می‌یابد و ثالثاً سهم دولت در تأمین کسری صندوق که در حال حاضر نامعین است، متعین می‌گردد.</p>
<p>ماده ۶- بیمه‌شدگان بیکار در صورت احراز شرایط زیر استحقاق دریافت مقرری بیمه بیکاری را خواهند داشت.</p> <p>الف - بیمه‌شده قبل از بیکار شدن حداقل ۶ ماه سابقه پرداخت حق بیمه را داشته باشد. مشمولین تبصره ۲ ماده ۲ این قانون از شمول این بند مستثنی می‌باشند.</p> <p>ب - بیمه‌شده مکلف است ظرف ۳۰ روز از تاریخ بیکاری با اعلام مراتب بیکاری به واحدهای کار و امورات اجتماعی آمادگی خود را برای اشتغال به کار تخصصی و یا مشابه آن اطلاع دهد. مراجعه بعد از سی روز با عذر موجه و با تشخیص هیأت حل اختلاف تا سه ماه امکانپذیر خواهد بود.</p> <p>ج - بیمه‌شده بیکار مکلف است در دوره‌های کارآموزی و سوادآموزی که توسط واحد کار و امورات اجتماعی و نهضت سوادآموزی و یا سایر واحدهای زیربند با تأیید وزارت کار و امور اجتماعی تعیین می‌شود شرکت نموده و هر دو ماه یکبار گواهی لازم در این مورد را به شعب تأمین اجتماعی تسلیم نماید.</p> <p>تبصره ۱ - کارگرانی که در زمان دریافت مقرری بیمه بیکاری به شغل یا مشاغلی گمارده شوند که میزان حقوق و مزایای آن از مقرری بیمه بیکاری متعلقه کمتر باشد مابه‌التفاوت دریافتی بیمه شده از حساب صندوق بیمه بیکاری پرداخت خواهد شد.</p> <p>تبصره ۲- مدت دریافت مقرری بیمه بیکاری جزء سوابق پرداخت حق بیمه بیمه شده از نظر بازنشستگی، از کارافتادگی و فوت محسوب خواهد شد.</p>	<p>بند الف ماده ۶ به شرح زیر اصلاح می‌شود :</p> <p>الف - بیمه‌شده قبل از بیکار شدن حداقل ۹ ماه سابقه پرداخت حق بیمه را داشته باشد. مشمولین تبصره ۲ ماده ۲ این قانون، در صورت داشتن حداقل یک ماه سابقه پرداخت حق بیمه، می‌توانند از مزایای این قانون مطابق ردیف اول جدول ماده ۷، برخوردار شوند.</p> <p>بدون تغییر</p>	<p>۱. افزایش حداقل سابقه مورد نیاز برای دریافت مقرری از ۶ ماه به ۹ ماه در راستای مفاد بند «و» ماده ۹۶ قانون برنامه چهارم صورت گرفته است و با توجه به ضرورت تقویت جنبه های بیمه ای صندوق، این اصلاح لازم به نظر می‌رسد.</p>
<p>ماده ۷- مدت پرداخت مقرری بیمه بیکاری و میزان آن به شرح زیر است:</p>	<p>بند الف ماده ۷ و تبصره ذیل آن به شرح زیر اصلاح می‌شود :</p>	<p>جدول ماده ۷ به نحوی اصلاح شده است که : ۸،</p>

<p>با کاهش فاصله کف و سقف سوابق در هر ردیف، عدالت در درون طبقات بیشتر رعایت شود. ۲، فاصله بین طبقات (ردیف‌ها) از نظم و توالی منطقی‌تری برخوردار شود. ۳، سقف دوره پرداخت مقرری تا حدی منطقی کاهش یابد.</p> <p>ادامه دوره مقرری‌گیری افراد دارای ۵۵ سال سن و بیشتر تا سن بازنشستگی، در حال حاضر موجب سوء استفاده های زیادی می شود در حالی که برخی از افراد یادشده شرایط بازنشستگی را به لحاظ سابقه احراز نمی‌کنند.</p> <p>با این اصلاح، مزایای یادشده مختص کسانی خواهد بود که واقعاً شرایط بازنشستگی را از نظر سن و سابقه احراز می‌کنند.</p>	<p>الف - جمع مدت پرداخت مقرری از زمان برخورداری از مزایای بیمه بیکاری اعم از دوره اجرای آزمایشی و یا دائمی آن برای متاهلین یا متکفلین حداکثر ۳۶ ماه و برای متاهلین یا متکفلین حداکثر ۳۶ ماه براساس سابقه پرداخت حق بیمه و به شرح جدول ذیل می‌باشد.</p> <p>تبصره - افراد مسن مشمول این قانون که دارای ۵۵ سال سن و بیشتر می‌باشند، به شرط آنکه در شروع دوره بیکاری حداقل ۲۰ سابقه پرداخت حق بیمه داشته باشند، مادامیکه مشغول به کار نشده‌اند می‌توانند تا رسیدن به سن بازنشستگی تحت پوشش بیمه بیکاری باقی بمانند.</p>	<p>الف - جمع مدت پرداخت مقرری از زمان برخورداری از مزایای بیمه بیکاری اعم از دوره اجرای آزمایشی و یا دائمی آن برای مجردین حداکثر ۳۶ ماه و برای متاهلین یا متکفلین حداکثر ۵۰ ماه براساس سابقه کلی پرداخت حق بیمه و به شرح جدول ذیل می‌باشد (جدول ماده ۷ در انتهای این جدول آمده است)</p> <p>تبصره - افراد مسن مشمول این قانون که دارای ۵۵ سال سن و بیشتر می‌باشند مادامیکه مشغول به کار نشده‌اند می‌توانند تا رسیدن به سن بازنشستگی تحت پوشش بیمه بیکاری باقی بمانند.</p>
	<p>بدون تغییر</p>	<p>ب - میزان مقرری روزانه بیمه شده بیکار معادل ۵۵٪ متوسط مزد یا حقوق و یا کارمزد روزانه بیمه‌شده می‌باشد. به مقرری افراد متأهل یا متکفل، تا حداکثر ۴ نفر از افراد تحت تکفل به ازاء هر یک از آنها به میزان ۱۰٪ حداقل دستمزد افزوده خواهد شد. در هر حال مجموع دریافتی مقرری‌بگیر نباید از حداقل دستمزد، کمتر و از ۸۰٪ متوسط مزد یا حقوق وی بیشتر باشد.</p> <p>ج - مقرری ایام بیکاری از روز اول بیکاری قابل پرداخت است.</p> <p>تبصره ۱- متوسط مزد یا حقوق روزانه بیمه شده بیکار به منظور محاسبه مقرری بیمه بیکاری عبارت است از جمع کل دریافتی بیمه شده که به مأخذ آن حق بیمه دریافت شده در آخرین ۹۰ روز قبل از شروع بیکاری تقسیم بر روزهای کار و در مورد بیمه‌شدگانی که کارمزد دریافت می‌کنند آخرین مزد عبارت است از جمع کل دریافتی بیمه شده که به مأخذ آن حق بیمه دریافت شده در آخرین ۹۰ روز قبل از شروع بیکاری تقسیم بر ۹۰ در صورتی که بیمه شده کارمزد، ظرف ۳ ماه مذکور مدتی از غرامت دستمزد استفاده نموده باشد متوسط مزدی که مبنای محاسبه غرامت قرار گرفته به منزله دستمزد ایام بیکاری تلقی و در محاسبه منظور خواهد شد.</p>
<p>باتوجه به اینکه در اصلاحات مکرر قانون و مقررات تأمین اجتماعی، تفاوت‌هایی بین شرایط تکفل در قانون تأمین اجتماعی و قانون بیمه</p>	<p>تبصره ۲ ذیل بند ج ماده ۷ به شرح زیر اصلاح می‌شود:</p> <p>تبصره ۲- افراد تحت تکفل موضوع این ماده عبارتند از:</p> <p>۱- همسر (زن یا شوهر)، فرزندان، پدر و مادر مطابق شرایط افراد</p>	<p>تبصره ۲- افراد تحت تکفل موضوع این ماده عبارتند از:</p> <p>۱- همسر (زن یا شوهر)</p> <p>۲- فرزندان اناث مادام که ازدواج ننموده و فاقد حرفه و شغل باشند.</p>

<p>بیکاری ایجاد شده، این اصلاحیه موجب می‌شود که این تفاوت‌ها به طور خودکار در حال حاضر و برای آینده از بین برود.</p>	<p>تحت تکفل بیمه شده در قانون تأمین اجتماعی و اصلاحات بعدی آن؛ ۲- خواهر و برادر تحت تکفل در صورت داشتن شرایط مربوط به فرزندان دختر و پسر، مذکور در بند ۱ این تبصره.</p>	<p>۳- فرزندان ذکور که سن آنان کمتر از هجده سال تمام باشد و یا منحصراً به تحصیل اشتغال داشته و یا طبق نظر پزشک معتمد سازمان تأمین اجتماعی، از کار افتاده کلی باشند. ۴- پدر و مادر که سن پدر از ۶۰ سال متجاوز باشد و یا طبق نظر پزشک معتمد سازمان تأمین اجتماعی از کار افتاده باشند و در هر حال معاش آنان منحصراً توسط بیمه شده تأمین گردد. ۵- خواهر و برادر تحت تکفل در صورت داشتن شرایط مربوط به فرزندان اناث و ذکور، مذکور در بندهای ۲ و ۳ این تبصره.</p>
	<p>بدون تغییر</p>	<p>تبصره ۳- دریافت مقرری بیمه بیکاری مانع از دریافت مستمری جزئی نمی‌گردد. تبصره ۴- در صورت بیکاری زوجین فقط یکی از آنان (زن یا شوهر) محق به استفاده از افزایش مقرری به ازاء هریک از فرزندان خواهد بود. تبصره ۵- بیمه‌شده بیکار و افراد تحت تکفل، در مدت دریافت مقرری ایام بیکاری از خدمات درمانی موضوع بند الف و بند ب ماده ۳ قانون تأمین اجتماعی استفاده خواهند کرد. تبصره ۶- مقرری بیمه بیکاری مانند سایر مستمری‌های تأمین اجتماعی از پرداخت هرگونه مالیات معاف خواهد بود.</p>
<p>در حال حاضر کسی که از مزایای قانون سوء استفاده کند موظف است صرفاً عین مقرری پرداخت شده را به صندوق بازگرداند. بنابراین چون تخلف از این قانون مجازاتی در پی ندارد، انگیزه تخلف و سوءاستفاده وجود دارد. این اصلاحات به منظور کاهش سوءاستفاده و تخلف لازم به نظر می‌رسد.</p>	<p>تبصره های ۱ و ۲ ماده ۸ حذف و دو تبصره به شرح زیر به آن افزوده می‌شود: تبصره ۱- هر کس به استناد گواهی‌های خلاف واقع یا کتمان واقعیت، موجبات استفاده خود یا دیگران را از مزایای مقرر در این قانون فراهم سازد، علاوه بر استرداد وجوه و مزایای استفاده شده، به پرداخت جزای نقدی معادل دو برابر خسارات وارده به صندوق بیمه بیکاری محکوم خواهد شد. تبصره ۲- مشمولین بند «ه» این ماده، مکلف به بازپرداخت معادل مقرری بیمه بیکاری دریافتی، به صندوق مذکور می‌باشند.</p>	<p>ماده ۸- در موارد زیر مقرری ایام بیکاری قطع خواهد شد: الف - زمانی که بیمه‌شده مجدداً اشتغال به کار یابد. ب - بنا به اعلام واحد کار و امور اجتماعی محل و یا نهضت سوادآموزی سایر واحدهای ذیربط از طریق وزارت کار و امور اجتماعی، بیمه‌شده بیکار بدون عذر موجه از شرکت در دوره‌های کارآموزی و یا سوادآموزی خودداری نماید. ج - بیمه‌شده بیکار از قبول شغل تخصصی خود و یا شغل مشابه پیشنهادی خودداری ورزد. د - بیمه‌شده بیکار ضمن دریافت مقرری بیمه بیکاری مشمول استفاده از مستمری بازنشستگی و یا از کار افتادگی کلی شود. ه - بیمه‌شده به نحوی از انحاء با دریافت مزد ایام بلاتکلیفی به کار مربوطه اعاده گردد. تبصره ۱- در صورتی که پس از پرداخت مقرری بیمه بیکاری محرز شود که بیکاری بیمه‌شده، ناشی از میل و اراده او بوده است کارگر موظف به استرداد وجوه دریافتی به سازمان خواهد بود. مشمولین بند (ه) این ماده نیز مکلف به بازپرداخت</p>

		<p>مقرری بیمه بیکاری دریافتی، به سازمان مذکور می‌باشند.</p> <p>تبصره ۲- چنانچه بیمه‌شده بیکار اشتغال مجدد خود را مکتوم داشته و مقرری بیمه بیکاری را دریافت کرده باشد، ملزم به بازپرداخت مقرری دریافتی از تاریخ اشتغال خواهد بود.</p> <p>تبصره ۳- دریافت کمک هزینه حین کارآموزی مانع استفاده از مقرری بیمه بیکاری نخواهد بود.</p>
	<p>بدون تغییر</p>	<p>ماده ۹- کارفرمایان موظفند با هماهنگی شوراهای اسلامی و یا نمایندگان کارگران فهرست محل‌های خالی شغل را که ایجاد می‌شود به مرکز خدمات اشتغال محل اعلام نمایند. محل‌های شغلی مذکور (به استثنای رده‌های شغلی کارشناسی به بالا) منحصراً توسط مراکز خدمات اشتغال و با معرفی بیکاران تأمین می‌گردد.</p> <p>تبصره ۱- دولت مکلف است هر ساله از طریق سیستم بانکی و منابع اعتباری سازمان تأمین اجتماعی و با استفاده از اعتبارات قرض‌الحسنه، طرح‌های اشتغال‌زای مشخصی را جهت اشتغال به کار بیکاران مشمول این قانون در بودجه سالانه کشور پیش‌بینی و رأساً یا از طریق شرکت‌های تعاونی و یا خصوصی و با نظارت وزارت کار و اموراجتماعی به موقع اجراء گذارد.</p> <p>تبصره ۲- بیکاران مشمول این قانون در اخذ پروانه‌های کسب و کار و موافقت اصولی و تأسیس واحدهای اقتصادی از وزارتخانه‌های صنعتی، کشاورزی و خدماتی با معرفی وزارت کار و اموراجتماعی در اولویت قرار خواهند داشت.</p> <p>تبصره ۳- سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای وزارت کار و اموراجتماعی مکلف است همزمان با اجرای قانون بیمه بیکاری، آموزش مهارت‌های مورد نیاز بازار کار و نیز بازآموزی و تجدید مهارت کارگران تحت پوشش بیمه بیکاری موضوع بند ج ماده ۷ این قانون را در مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و در مراکز آموزش جوار کارخانجات فراهم نماید. هزینه‌های مربوط از محل اعتبارات حساب صندوق بیمه بیکاری مطابق آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور و تأمین اجتماعی تهیه و به تصویب وزرای کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد رسید قابل پرداخت است.</p> <p>تبصره ۴- نهضت سوادآموزی موظف است با همکاری کارفرمایان و وزارتخانه‌های زیربط نسبت به تشکیل کلاس‌های سوادآموزی برای بیسوادان مشمول این قانون اقدام نماید.</p>
	<p>(در صورت ایجاد صندوق بیمه بیکاری مطابق ماده ۱۱ این قانون، این ماده حذف و اهداف این ماده در اساسنامه صندوق گنجانده می‌شود)</p>	<p>ماده ۱۰- سازمان تأمین اجتماعی مکلف است حسابهای درآمد حق بیمه بیکاری و پرداخت مقرری بیمه بیکاری موضوع این قانون را جداگانه نگهداری و در صورتهای</p>

	(شود)	مالی خود منعکس نماید و گزارش عملکرد مالی خود را هر سال یکبار به وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزیر کار و امور اجتماعی و شورای اقتصاد ارائه نماید.
در حال حاضر صندوق بیمه بیکاری وابسته به سازمان تأمین اجتماعی بوده و فاقد تشکیلات و ساختار سازمانی است. ضرورت هماهنگی بیشتر بین دو دستگاه مجری این قانون و سایر نهادهای ذیربط و نیز گسترش دامنه وظایف و مسئولیت‌های صندوق ایجاد می‌کند که این صندوق از ساختار و تشکیلات معینی برخوردار شود. با وجود این، به منظور تضمین وصول حق بیمه و کاهش هزینه‌های اجرایی آن، وابسته بودن این صندوق به سازمان تأمین اجتماعی مورد تأکید است.	ماده ۱۱- به منظور اجرای این قانون، صندوق بیمه بیکاری به صورت یک مؤسسه عمومی غیردولتی، وابسته به وزارت رفاه و تأمین اجتماعی ایجاد می‌شود. چگونگی تدوین و تصویب اساسنامه این صندوق و نحوه اداره آن با حفظ مسئولیت مشترک وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی در اجرای این قانون، مطابق مواد ۱۲ و ۱۷ قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی خواهد بود.	ماده ۱۱- وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی مجری این قانون خواهند بود.
از آنجاکه تصمیم‌گیری موضوع این ماده یک موضوع مالی است و اختیارات مالی مشابه در قانون تأمین اجتماعی تماماً به مدیرعامل سازمان تأمین اجتماعی تفویض شده و این مورد نیز در عمل به وسیله مدیرعامل سازمان انجام می‌گیرد، مناسب‌تر آنست که در قانون نیز به همین نحو اصلاح شود.	در ماده ۱۲ به جای وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مدیرعامل سازمان تأمین اجتماعی جایگزین می‌شود.	ماده ۱۲- سازمان تأمین اجتماعی مکلف است هزینه‌های موضوع این قانون را منحصراً از محل درآمدهای ناشی از آن تأمین نماید. هزینه‌های اداری و پرسنلی هر دو دستگاه مجری قانون به طوری که از ۱۰٪ میزان مقرری پرداختی به بیمه‌شدگان تجاوز ننماید با تأیید وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزیر کار و امور اجتماعی تعیین و تخصیص داده می‌شود.
	بدون تغییر	ماده ۱۳- زمان اجرای این قانون از زمان اتمام قانون آزمایشی بیمه بیکاری (۱۳۶۹/۵/۶) لازم‌الاجراء است.
	بدون تغییر	ماده ۱۴- آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف یک ماه توسط وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

جدول ماده ۷ قانون بیمه بیکاری در وضع پیشنهادی

حداکثر مدت استفاده از مقرری جمعاً با احتساب دوره‌های قبلی		سابقه پرداخت حق بیمه
برای متاهلین و متکفلین	برای مجردین	
۱۲ ماه	۶ ماه	از ۹ ماه لغایت ۲۴ ماه
۱۵ ماه	۹ ماه	از ۲۵ ماه لغایت ۶۰ ماه
۱۸ ماه	۱۲ ماه	از ۶۱ ماه لغایت ۹۰ ماه
۲۱ ماه	۱۵ ماه	از ۹۱ ماه لغایت ۱۲۰ ماه
۲۴ ماه	۱۸ ماه	از ۱۲۱ ماه لغایت ۱۵۰ ماه
۲۷ ماه	۲۱ ماه	از ۱۵۱ ماه لغایت ۱۸۰ ماه
۳۰ ماه	۲۴ ماه	از ۱۸۱ ماه لغایت ۲۱۰ ماه
۳۳ ماه	۲۷ ماه	از ۲۱۱ ماه لغایت ۲۴۰ ماه
۳۶ ماه	۳۰ ماه	از ۲۴۱ ماه به بالا

جدول ماده ۷ قانون بیمه بیکاری

حداکثر مدت استفاده از مقرری جمعاً با احتساب دوره‌های قبلی		سابقه پرداخت حق بیمه
برای متاهلین و متکفلین	برای مجردین	
۱۲ ماه	۶ ماه	از ۶ ماه لغایت ۲۴ ماه
۱۸ ماه	۱۲ ماه	از ۲۵ ماه لغایت ۱۲۰ ماه
۲۶ ماه	۱۸ ماه	از ۱۲۱ ماه لغایت ۱۸۰ ماه
۳۶ ماه	۲۶ ماه	از ۱۸۱ ماه لغایت ۲۴۰ ماه
۵۰ ماه	۳۶ ماه	از ۲۴۱ ماه به بالا